

دانشگاه مفید قم

رشته فقه و مبانی حقوق اسلامی

طرح درس

نام درس : فقه استدلالی ۲، بخش نکاح و طلاق

مقطع: کارشناسی ارشد

استاد: دکتر علی مظهر قراملکی شماره همراه پیام رسان ایتا: ۰۹۰۵۵۱۳۸۹۷۶

الف- معرفی درس:

تشکیل خانواده و زندگی مشترک خانوادگی با عقد و پیمان و تشریفات خاص آغاز می شود این نهاد مقدس دارای ارکان ، یک سلسه موضوعات، احکام،اثار، حقوق و تکالیف بهم پیوسته است که در حقیقت زوجین با اجرای همان پیمان آغازین یعنی عقد نکاح آنها را پذیرفته اند. از سوی دیگر چه بسا در اثر عوامل و حوادثی این نهاد سامان یافته متزلزل و در نهایت انحلال پیدا می کند در این درس با توجه به محدودیت زمانی، بخشی از موضوعات و مسائل چالشی نکاح و طلاق با استناد و استدلال به ادله شرعی مورد بحث و بررسی قرار می گیرد و در پرتو آن دانشجویان علاوه برآشنایی بیشتر با احکام و مسائل نکاح و طلاق با فقه استدلالی و شیوه استنباط و استخراج احکام شرعی و حقوق اسلامی به طور عام و در حوزه خانواده به طور خاص آشنا می شوند و این هدف اصلی درس در مقطع کارشناسی ارشد است.

ب- هدف درس:

آموزش فقه استدلالی به طور عام و بر رسی مباحث مورد مناقشه در حوزه ازدواج و انحلال ان به طور خاص بر مبنای ادله شرعی هدف درس است که در پرتو آن به حل برخی اشکالات و چالش های مطرح در حقوق خانواده پرداخته می شود

ج- کاربرد درس:

آموزه های این درس علاوه بر اشنائی با نهاد خانواده در اسلام ، در محاکم قضائی خانواده،وکالت ،مشاوره حقوقی و تصدی دفاتر ازدواج و طلاق کار برد دارد.

د-منابع درس:

منابع اصلی:

- شرح لمعه شهید ثانی
- انوارالفقاهه، تالیف آیه الله مکارم شیرازی

- فقه الامام جعفر الصادق تالیف محمد جواد مغنیه

- شرح قانون مدنی ایران، تالیف دکتر امامی

منابع برای مطالعه بیشتر

- شرایع محقق حلی و سایر آثار فقهای بزرگ معاصر
- بررسی فقهی حقوق خانواده، تألیف دکتر سید مصطفی محقق داماد
- بررسی تطبیقی حقوق خانواده، به قلم برخی حقوق دانان زیر نظر دکتر گرجی، چاپ دانشگاه تهران

ز: روش بحث به ترتیب زیر:

۱- طرح مساله و بیان ابعاد آن

۲- گزارش انظار و اهم آراء

۳- تحلیل و نقد دیدگاه ها

۴- ارزیابی با ملاحظه نقاط اشتراک و افتراق ، اعتبار ادله و اتقان استدلال

۵- تلخیص سخن و بیان نتایج

مراحل پنجگانه با شیوه، نظر خواهی و مشارکت دانشجویان انجام خواهد گرفت

یاد اوری: دانشجویان عزیز در کار تحقیقی، نوشتن مقاله و فصول پایان نامه مراحل پنجگانه فوق را مدنظر قرار دهند.

سی-برنامه درسی

جلسه	عناوین
یکم	مباحث مقدماتی، موضوعات مورد بحث، یادآوری منابع، روش بحث، برنامه درس، شیوه ارزیابی، نظر خواهی و پاسخ به سوالات، تعیین کار تحقیقی برای دانشجویان
دوم	چیستی نکاح، الفاظ نکاح، بررسی نکاح مرأضاتی و معاطاتی، تقریر متن فقهی
سوم	شروط ضمن عقد نکاح، شرایط صحت شرط، ضمانت اجرائی شرط فعل یا ترک فعل، اشتراط وکالت بر طلاق
چهار	اولیای عقد ازدواج، لزوم یا عدم لزوم اجازه ولی در نکاح دختر رشیده، نظر خواهی از ولی وخیر خواهی ولی، عضل ولی، ازدواج دختر بدون رضایت ولی، چالش ها در مسئله
پنجم	تعدد زوجات، شرایط تعدد زوجات، فلسفه تعدد زوجات، بررسی انظار ونظریه برگزیده
ششم	ازدواج مرد مسلمان با زن غیر مسلمان، ازدواج زن مسلمان با مرد غیر مسلمان، ازدواج زن شیعه با سایر مذاهب اسلامی،
هفتم	ازدواج موقت، ادله مشروعیت، نقد ادله نسخ حلیت، شرایط صحت، آثار مشترک ومتفاوت بانکاح دائم، تبدیل نکاح منقطع به دائم، شرط توارث، شرط نفقه
هشتم	چیستی مهر، مقدار مهر، شرط خیار در مهر، ازدواج دائم بدون ذکر مهر ویا به شرط عدم مهر، مهر المثل، مهریه مفوضه المهر در صورت طلاق یا فوت یکی از زوجین، مهریه حال ومؤجل، مبنای فقهی حق امتناع زوجه.
نهم	حقوق وتکالیف زوجین: حسن معاشرت، اهتمام برای تحقق ارمان های ازدواج، روابط زوجیت، معاضدت در تشیید مبانی خانواده و تربیت اولاد، مدیریت خانواده، هزینه زندگی، نشوز واثار ان،
دهم	انحلال عقد نکاح: فسخ، انفساخ، عیوب مجوز فسخ نکاح، امکان سنجی تعمیم عیوب مجوز فسخ نکاح، سقوط خیار فسخ با علم به عیب، فوریت خیار فسخ
یازدهم	طلاق: تفاوت فسخ با طلاق، اختیار طلاق، شروط وکالت یا توکیل در طلاق، شرایط طلاق
دوازدهم	اقسام طلاق: طلاق بائن، طلاق رجعی، حق رجوع، طلاق خلعی، مبارات، طلاق قضائی، مباحثه
سیزدهم	انحلال نکاح منقطع، عده در نکاح منقطع، مناقشه در عده یائسه، بررسی ادله
چهاردهم	عده طلاق، عده فسخ، عده وفات، عده مفقود الاثر، پیدا شدن مفقود الاثر بعد از ازدواج زوجه
پانزدهم	مهمترین موارد اشتراک وافتراق امامیه با مذاهب، شافعی، حنفی، حنبلی، مالکی، در بحث طلاق

شانزدهم	طلاق به علت غیبت زوج، طلاق به خاطر امتناع یا عجز زوج از نفقه، طلاق به علت ایلاء، طلاق به علت عسرو حرج .
---------	---

توجه:

۱= برای هر جلسه لازم است همه دانشجویان، برنامه هفتگی درس راجهت مباحثه و ارزیابی سمینار ارائه شده توسط دانشجوی منتخب ، مطالعه فرمایند.

۲- هر دانشجو باید در طول ترم یک موضوع چالشی مربوط به نکاح و یا طلاق را به صورت تحقیقی یا تطبیقی در قالب یک مقاله علمی ارائه نماید.

۳- دانشجویان عزیز در صورت تمایل می توانند بررسی وضعیت مهریه، نفقه، طلاق یا هر موضوع مورد توجه در حوزه خانواده را در سه کشور اسلامی و یا سه کشور اروپایی به صورت تطبیقی برای کار تحقیقی خود در طول ترم پیشنهاد کنند و در صورت قطعی شدن در قالب یک مقاله علمی تا پایان ترم ارائه نمایند.
ص- شیوه ارزیابی:

۱- حضور مرتب و مشارکت فعال در مباحث کلاس ۳ نمره

۲- کار تحقیقی در قالب یک مقاله علمی ۷ نمره

۳- آزمون پایان ترم به صورت توضیح متن فقهی و سؤال تشریحی ۱۰ نمره

موفق باشید